

Dyk, Viktor
Okno

PG
5038
D85
05

VIKTOR DYK

OKNO

VIKTOR DYK

OKNO

1916 — 1917

*Památce Edvarda Mifka,
prvého mrtvého z věže posádkového vězení
vídeňského, připisuje tuto knihu spoluvězňovu*

2. července 1921

Viktor Dyk

P Ř E D E H R Y

BABÍ LÉTO

Poletuješ v zářijový den,
dálka kdy nás víc než jindy vábí.
Ještě záře v očích, v srdci sen.
Poletuješ, léto babí.

Jemnou svojí nitkou opřádáš
všechno, co tu bylo ještě živé.
Naši hlavu jako naši páž,
babí léto tiché, příčinlivé.

Babí léto, očaruješ-li
muže, že se opět změní v dítě,
za dny, které nikdy nevzešly,
na vždy budu proklínat tvé nítě.

Babí léto, jestli opředeš
pevnou ruku, jež se k dílu napne:
časný mráz chci spíše než tvou lež.
Babí léto, ale léto bab ne!

EPIGRAM

At jiný uvažuje, slídí,
co schválit a co zavrcí:
Nejnebezpečnější všech lidí
jsou přece jenom mudrci.

Ty stojíš o mé a já o tvé,
toť mluva jasná, hluboká.
Strýc naličil však na koroptve
a sám se chytil do oka.

Kdos povykuje večer celý.
Jdu podívat se s účastí.
Náš kapesní Machiavelli
se právě chytil do pastí.

Nedojdou nikam nohy chromé.
Nač ve dne čekat na šero?
Já stojím o tvé a ty o mé:
toť jediný je Cicero.

A poslouchaje jedním uchem
rétorů fráze nehezké,
já blahoslavím chudé duchem:
jejich je království nebeské.

MEZI ČETBOU...

Nejsem od Těšína.

Jsem z Čech.

Před třiceti roky hoch si hrával u vrb břehů Labe.

Leccos se zapomíná

v zlých dnech.

Ale duch-li rozletěl se jinam,

nezapomínám.

Těšit mohu, ne však chválit slabé.

Pod zámekem mělnickým rozhled

v kraj širý.

Před šestadvaceti lety povodeň daleko široko rozlila se.

Tenkrát moh'

hledět hoch

v jedinou hladinu, moře bezehlasé;

nezbavilo víry.

Za Liběchovem

cizí řeč už zněla.

V břeh vlna dorážela.

Kráčel jsem tudy jako nad hřbitovem.

Přemýšlel jsem mnoho dní

o této povodni,

táza jsem se, kde je hřích.

Zelenaly se vinice na svazích.

Pšenice nalévala se na Polabí,

řípa v řadách se zazelenala, zavoněl jetel.

Bujela země.

Smutek byl ve mně.

Poznání jediné vzrůstalo tenkrát, dorůstalo:

že není dobře pochválit, co se stalo;
říkati „Reku“ tomu, kdo je slabý.
Nad zločince že škodí baby.
Tehdy večer bylo ve tmě málo světla.

Nemám gesta proroka ni věštce.
Barvy nerozhýří se opojně a plesně.
U nás myslilo se jasně a přesně,
třeba pomalu časem a těžce.
Neříkám také, že jsem viny prost.
Těžko jsem rostl, kde jsem rost'
a tam, kde šel jsem, šel jsem těžce.

Líbivých slov
nedovedl jsem říci.
Mrtvé jsem provázel na hřbitov,
neuměl pronášet proslovy, zvučně dost znící.
Přítel slov prostých
cítíl jsem vůči sobě samému ostych.
Poznání jediné vzrůstalo ve mně, dorůstalo,
že není dobře chválit prostě, co se stalo,
říkati všemu „Eh, co! Vše to nutno!“
Bylo mi často smutno.

Není milý ten, kdo přísně radí.
Pohorší můj šprým.
Vím:
nemají mne rádi.
Ať.

Sám sobě říkám: neumdlívej.
Sám sobě říkám: v zítřek se dívej,
co dobré, posil a co zlé je, zvraf.
Jsou dny, kdy osud třeba skály drolí.
Nedovolávej ty se kohokoli.
Sám jsi vyšel a sám dále jdeš.
I to je možno, sám že zůstaneš.
Přes doby vřavu a hlomoz,
přes čas, jenž půdu země krví zrosil,
kde možno posílit, posil,
kde možno pomoci, pomoz.

Jenom líbivých řečí
neočekávejte ode mne.
Jenom ne lichotky příjemné,
když je nebezpečí.
Jenom ne rozplývavou lásku,
jenom ne hladká a prázdná slova
bez závazku.

Po trní nutno jít časem, není všude hebký mech.
Bolí mne cizí jako vlastní vina.
V zlých dnech
často se, přechasto zapomíná.
Na víru včerejší, naději včerejší,
na chvíle radosti, stenů.
Byť hoře bylo nám jako chléb vezdejší,
nezapomenu.

Po klekání jde soumrak. Stíny náhle zhmotní.
Strašidla nabudou hlasu.
Proč by se báti měl, kdo osamotní?
Polámala bouře příliš mnoho klasů.
Vlní se klasy zbylé.
Zavoněl jetel.
Poslední stavení je za mnou. Zhmotněly stíny.
Daleko jsme od vesnice.
Smutno mi bylo v životě i v díle,
že bylo málo světél.

Světla více!

MLHA NA HORÁCH

I

Dvoračky zvolna mizely už dole.
Pomalu šli jsme po výšině holé.
Čas nebyl dobrý; mlhy honily se
z údolí lesů až po svahy lysé
a dotíraly na hřeben až sejn.
Co na tom? Výše nad tím chumlem jdem'.
Zatopit mohou pouze údolí;
co dole bolí, výše nebolí.
A tak jsme klidně, s věcným zájmem zřeli,
jak pomalu se mlhy rozprostřely
na celý důl, na celý vrchův svah.
My všim tím prošli: blaze na horách.
Ostrůvkem zatím jsme tu v bílém moři.
Za vrchem vrch se do té mlhy noří,
jak do podušek. Hory usnou němé.
Nic nežli mlha. Co však na tom? Jdeme.
Mlha, jež všechny zatopila svahy,
vůči nám chabá je a bez odvahy.
Náš rozmar obraz zvláštní nekalí.
A vítr vrhá bílé chuchvaly
a zahalí a odhaluje hned.
Jdem' po hřebenu. Krásno pohlížet
na tuto hru. Co na tom, vzduch že zvlh'?
Prší tam dole. My jsme prosti mlh.
Je volně nám a veselá je řeč.
Nic není kol než tráva a než kleč
a místy nic: zde hořec nevyroste.
Jsou skály tvrdé, veliké a prosté.

Jsou hory pusté; není na nich lidí.
Jdem' po hřebenu: dol se neuvidí.
A v této mlze, která kol se honí,
se trochu cítíme jak Robinsoni.
Jsme sami; ale nebolí, že sami.
Jsme nad nížinou a jsme nad mlhami,
jsme nad bolestí. Myslí se zde, sní.
Tu horská mlha, ohromná a bílá,
jakoby pojednou se zalidnila
a hlasy, hlasy mluví z ní.

II

Oh, ano, mrtvé slyším v mlze té!
Volání slyším: hlas to dítěte.
Poznávám, třeba zapomněl jsem trochu.
On volá, volá, volá. Co chceš hochu?
Zlobili jsme se; měl jsem však tě rád. —
Přes svahy voláš: Nepůjdeš si hrát?
A po tom prvním přicházejí druzí.
Důvěrný průvod, průvod stesku, hrůzy.
A hlasy mrtvých v mlze této tuše
já rozhlížím se. Teskná je má duše.
Jsou všichni v mlze; kde jsou? Blízko as.
Nevidím ještě, ale slyším hlas.
Hlas mnohý zmlklý, odcizený, skrytý,
hlas jako svědek dávné intimity,
hlas jako cinkot sklenic po přípitku,
hlas, který hladí, hlas, jenž má svou výtku,
hlas, který jítří a hlas, který těší.
A každý hlas, dřív lehký, je teď těžší.

Hlas dívčin slyším důvěrný a plachý,
jak chvěla by se nadějí a strachy,
hlas kamaráda sedmnácti roků,
hlas jasný, bujný, dobrý, bez úskoku.
A hlasy zní a hlasy stále blíží.
Dříve jsem tušil; nyní vidím již.
A zamrazí mne při tom objevu.
Kolik to podivných je úsměvů!
Zde úsměv, jak by nepodařený
zkřehlé a slunící se stařeny.
Krok těžký, vlekoucí se uslyším.
Úzko je mi.
Usmívá se mírně ten, kdo spí už v zemi.
Vzdálen jsem býval nejbližším.
Usmívá se mírně; ale v mlze
úsměv její blíží se slze.
A pak ten úsměv podivné moci,
který často vidám,
když mrtvé hlídám
v bezesné noci.
Hle, mladá matka ze své agonie
na dítě své se usmívá, jež žije.
V horečce hlas ten na mne zavolá.
Kde jste, vy mrtví? Hlas dí: Dokoła.
A vskutku jdou a v řadě se tu kupí.
Ten jasný zrak má, onen hledí tupý.
Ten lehkým krokem tančí tanečníka,
ten kráčí těžce, ale nenaříká.
Ten nervosně chce dohoniti cosi,
ten chtěl by prosit, ale nepoprosí.
Ten chtěl by radit, ale neporadí.
Je poznáváš: toť mrtví tvého mládí;

vzporní i tiší, trpčí, usměvaví.
Záhadná srdce, záhadnější hlavy
a všichni padlí nečekanou ranou.
S písničkou kráčí druh nedozpívanou:
„Půjdeme přes ně!“ Bledý kamaráde,
jak byly smutné časy vaše mladé,
jak znaly mlhy, v kterých jdete teď.
Ptal jste se tolik: kde je odpověď?
A proč váš úsměv mdlý tak dojíhá,
hochu s ironickýmýma očima?
Slovo, jež smutnější je všech,
díte: „*To bylo* v projektech!“
A krok váš třetí, dítě Brd?
Neučiníte jej: přišla smrt.
Všichni jdou blíže z uplynulých dní.
Subtilní zjevy, muži robustní.
S všemi jsi krácel v radosti a muce,
s všemi jsi přel se, všem jsi tiskl ruce,
s všemi jsi bouřil, s všemi ses' smál,
s všemi jsi doufal, s všemi se's bál.
Hrob nezměnil je; mají známé rysy.
Ožívá vše, co umřelo ti kdysi.
Rozehřívají se. Vrátili se z pouti.
Jakž se měli? Jen si oddechnouti!
Cesta zlá byla: hluboký je dol.
Musili za mnou sem až na vrchol.
Stoupá se těžko, jsme-li nebožtíky.
A že mne stihli, jenom mlže díky!
Mlha je vzala, mlha vyvolala,
mlha je vedla, mlha křídla dala.
Letěli výše: doletěli sem.
Jak že já měl se? Zdali zdravý jsem?

A ještě stále nevychladla hlava?
A ještě stále touha nedočkavá?
A ještě vábí to, co je nedohledné?
Hlava-li sšedla, život nesešedne?
Rozechřejí se. Usedají k nám.
A jak tu jsou, já všechny rozpoznám.
Hovoří se mnou, přišly ke mně ptát se
nešťastné hlavy mojí generace,
poutníci vyšlí stejně, došli dřív.
Hovoří mrtví k tomu, kdo je živ.
Živ je-li ještě? Což to ještě země?
Zdá se mi náhle, mlha že jde ke mně.
Pocítím její vlhký, chladný ovan.
A připadám si jako obětován.
Mlha už sahá, mlha objímá.
Starostlivýma hledí očima
ti mrtví kolem. Chtěl bych něco říci.
Hlas v hrdle vážne. Nenapadá nic.
Nic nežli úzkost a nic nežli hoře.
A kolem moře, kolem mrtvé moře.
A kolem mlha dusivě se honí.
Jak chtěli přežít marní Robinsoni?
Když na ledovce narazí loď obří
a hynou všichni, slabí, zlí i dobří
a když se moře pohltit tě chystá,
co učiníš? Kdos vedle našel Krista.
V poslední chvíli, náhlou vírou vznícen,
text zbožné písně vrhá v smrti jícen.
„Blíž k Tobě, Bože, blíž!“ A vedle jiní
v opičím pudu rovně jemu činí.
„Blíž k tobě — —“, mohou dostati se blíže?
Stojím a čekám pozemské pln tíže.

A průvod mrtvých mlha dále vede.
Včerejší mrtví, co ty tváře bledé,
jež žily ještě malou před chvílí?
Ty oči přece mrtvé nebyly?
Ten poutník ještě kus chtěl cesty ujít.
Šeptá cos tiše. Hle: „Cita mors ruit — —“
A mlha zase o krok blíž se hnula.
Zní cosi, jak by voda zašplýchnula.
Pak pouze ticho. Tedy tak se stává?
A je tak příliš mlha nedočkavá?
A všechno živé chce to mrtvé moře?
Ne jen co zmdlelo, co se vleče choře,
ale co žitím kypělo a chtělo?
A musí osud rozbít mladé čelo?
Vteřina jedna: věc je hotova?
— — Zalijí vlny břehy ostrova.
V té mlze není nic, než mrtvo, skon.
Bezradně stojí marný Robinson.
Nic nezadrží a nic nezachytí.
Hle, moře bouří. Chce svou obět míti.
Oh, mrtví, mrtví: čeho se tu bát?

Hlas dětský volá: Nepůjdeš si hrát?

III

Děšť drobný padá. Tiše, beze hluku.
Jdem' po hřebenu. Podejme si ruku.
Dva žíví. Jen dva. Žíví? A co asi
znamenaly ony mrtvé hlasy?
Děšť drobný padá. Ruku sobě dejme.

Nevidět na krok. Kdo ten příkrov sejme?
Cesta je kluzká. Zcela blízká místa
 náhle se vzdálila.
Cesta je kluzká. Jdeme do nejista.
 Mlha nás zalila.

P R A H A ,
P O L I C E J N Í V Ě Z N I C E

* * *

Ta známá postava, tak vysoká a štíhlá,
v listopadový den tam na střeše se mihla,
na střeše protějščí, jež dnes je pro mne svět.
Oh, dobře poznávám a mohu rozumět,
proč v postoji tom zamyšleném stojí.
Vás zdravím, Alferi, Vás zdravím, zašlost svoji!
Na cestě nutno potkati se v skutku
od bolestí snů do bolestí skutků.

Za jitra zřel jste navečerní stíny,
osudu viděl příliš těžkou tlapu.

To odmítavé gesto vaše chápu.
Než promiňte. Je jiný čas. Jsem jiný.
Vás s vírou v život zdravím, v očích září,
Alferi, smrti ceremoniáři!

NENIE NA MRTVÉHO VRABCE

Chodil jsem po nádvoří
listopadu pozdního v pozdní odpoledne.
S takovými city šel jsem, jako chodí choří,
kteří po dnech a nocích, ztrávených na svém loži,
na slunce vyjdou boží
vyhlížet nedohledné,
ochotni moře nalézt v každé kapce.

Cosi jsem uviděl. Mrtvého vrabce.

Roztažen, s nohama vzhůru ležel na studeném schodu.
Ticho bylo. Mlčela zeď. Jejím ve stínu
trávil jsem vězeňskou hodinu.
A cos mne nutilo, vracet se stále k jedinému bodu.
Catulle! Klasická reminiscence!
V paměti zůstal mi z tebe citát.
Ale stačí dnes k písni ptačí existence,
tvor s křídly, který nebude už lítat?
Vrabče, kleslý na studený schod,
postačíš na roli episod?

Čas jistě vážný, krutý je.
Kus paměti-li zůstal věrným,
žalozpěv nad předmětem malicherným
se zove nenie.
Tak budiž, vrabče. Čas můj pomíjí.
Pěji ti nenie.

Vrabče drzý,
jediný pěvče zdí nahých, dláždění bez zeleně,

vmetený hladový do jeseně,
nepad' jsi příliš brzy?
Kašpárku každodenní každodenních dramát,
pěvče bez posvěcení,
přespříliš denní, každodenní,
chvilě byly, kdy jsi mohl klamat.
Slunce zasvitlo-li v poledne
a okna-li pootevřela se,
ty, jeden v ptačí mase
schůdnými jsi činil věci bezedné.
Mohla se vybavit představa polí, zahrad a luk,
všechny zvuky dáti moh' jediný zvuk.
Příroda z dálky pro ty, kdož tě shlídlí,
proč tu ležiš s nehnutými křídly?
A co chceš ještě, mrtvý, říci
v šero toto přicházející?

Čí úkol těšiti

ať kterékoli srdce, ať kterékoli hoře,
ať v širém kosmu, ať v tom těsném dvoře,
neměl by umříti.
Příroda celá mohla pět v tvém hrdle,
na kameny ty chladné a tak ztvrdlé
moh's vrhnout výkřik posměšný

Pták nejubožší může budit sny.

Takový je-li úkol,
smí zabít zima vůkol?
Smí zabít hlad?
Smí zabít kterákoli rána?
Hra možná tíží, jež je hrána,
leč nutno hrát.

Vrabče drzý,
ježto jediným tvým hrdlem život mluvil,
ježto byl v něm kraj, kde věnce hošík uvil,
ježto v něm bylo milování,
ježto v něm byla řeč volných plání,
pohyb, vzruch a vzdor —
jak moh' jsi býti chor?

Hlas jeden-li ztich',
tisíc jich zůstane.
Hejno bratrů tvých
mrtvého zastane.
Ale proč umírat všech těch před zrakem,
kteří uvěřili?
Píseň-li života mýlí,
jak zvítěziti nad drakem?

Čí úkol těšiti,
ať kterékoli srdce, ať kterékoli hoře,
ať v širém kosmu, ať v tom těsném dvoře,
neměl by umříti.
A umře-li, tož stranou a tiše,
nikdo ať neví.
Po zpěvu přijdou nové zpěvy.
Do kterékoli skrýše
se možno schovat. Místa jsou,
kde mrtvé vrabce nenajdou,
kde možno ležet, hnít a tlet,
co zatím v nový let
se noví ptáci dají,
co hejna vrabců dále štěbetají
a poskakují dvorem tím
s neomrzelým: „čím, čím, čím —“

Čas jistě vážný, krutý je.
Poslání bylo těžko zůstat věrným.
Žalozpěv nad předmětem malicherným
zove se nenie.
Hodina přešla: všechno pomijí.
Skončil jsem nenií.

JEŽÍŠEK V CHUDÉ VSI

Pyšně a zpupně skvěl se sních.
To jistě potkal jiné děti
a proto musil rozházeti
Ježíšek dary v závějích.

A posléz došel, prošed všudy,
sem do vsi; když se zešeří,
okamžik váhá u dveří:
prohlíží ruce. Prázdný jsou, chudy.

ÚSMĚV

Aloisu Jiráskovi

Takový úsměv bezděčný,
jakoby padl v den zamračený
paprsek jeden slunečný.

Tak jsem se smával jako hoch.
A marně jste se žáka ptával
„Čemu jste vlastně smát se moh'?"

A bylo těžko říci čemu.
Nechce se nikdy smíchu doznat,
že platí ničemu a všemu.

A byly chvíle hoře, ztrát.
To nejkrásnější bylo v mládí,
že mohlo přes to vše se smát.

Je ticho, klidno. Nevyruší
než čtyři stěny dnes můj smích.
Ale mně jasno, volně v duši,

pod tíží let, pod rmutem dni,
že smích ten bezděčný a jasný
nezdolán ničím čistě zní.

JE-LI VŠE VZDÁLENO...

Je-li vše vzdáleno, co zneklidní a vzruší,
klid přijde nesmírný; a v síni sebe užší
se všechna minulost s budoucnem dobře stěsná:
Cos dobrého ti kdys dávala tvoje vesna,
cos léto dalo ti, cos podzim také dá ti.
Co odňal tobě hluk, to ticho tobě vrátí.
A já se usmívám, kde dřív jsem kinul psotě,
jsemť bližší vzdáleným, jsa se vším o samotě.

V Í D E Ň,
P O S Á D K O V É V Ě Z E N Í

ZA KRÁSNÉ JARNÍ NOCI...

Za krásné jarní noci
se spáti nechtělo
protože mnoho žilo
a mnoho bolelo,

protože vábila mne
blouznivé Luny moc.
Cest tisíc slibovalo. —
A přišla zimní noc.

Za krásné lednové noci
jsem zase neusnul,
do okna vítr třásl,
do okna vítr dul.

A hleděl jsem v bouři a víchr
jasnýma očima,
protože vábila cesta
prostá a jediná.

MATHIEU

Král ve Francii vládl absolutně,
jen píseň byla moci jeho mez.
A třeba bylo po Francii smutně,
to nerušilo ve Versaillesch ples.
Co na tom, chudáci když hladovějí?
Královnin výrok přece známý je:
„Chleba-li není, proč lid koláč nejí?“
— *Tak je to dobře*, říkal Mathieu.

Lid trpěl dlouho, pak se vzchopil k dílu
a revolucí vzplanul širý kraj.
Svou poznal moc a táhl na Bastillu,
svou poznal moc a táhl na Versailles.
Pak písnička se zazpívala jiná,
čas dozrál pro tragedie.
Královské hlavy stala guillotina.
— *Tak je to dobře*, říkal Mathieu.

Vznešená započala epopoje,
na kterou myslit opojí tě už.
Veliké, slavné, světodějné děje!
A mezi muži objevil se *Muž*.
Nepohnut stál tu v zmatku, vřavě, ryku.
Sled jeho kroků věčnost nesmyje.
Francii spasil, zabil republiku.
— *Tak je to dobře*, říkal Mathieu.

Evropskou mapu měnil suverénně
ten strašák králů z boží milosti.
On škrтал říše, tvořil říše denně

s jakousi samozřejmostí.
Plod vítězství všech jedna prohra vzala,
bourbonské vrátily se lilie.
Po tragediích vždy se fraška hrála!
— *Tak je to dobře*, říkal Mathieu.

Tak bral se vždy svou předurčenou drahou
s důvěrou, oddaností vlastence.
Jistě by byla milou mu a drahou
vláda, již daly tři dny července.
Leč všem nám nutno zaplatit daň času.
Ni nejmoudřejší věčně nežije.
Na hřbitově, hle, dříme Montparnassu
náš dobrý, čestný, šťastný Mathieu!

Posláni

Občanské uč se, čtenáři můj, ctnosti,
jednu ti moudrost svěřím pro žití!
Je vždycky vhodno *uznat* skutečnosti,
riskantní bývá však je *tvořiti*.
Za boje soud svůj nikdy nepovídej,
budoucná obraz dosud skrytý je,
když vyhráno je, k vítězům se přidej
tak, jak to dělal občan Mathieu!

DEN DNI SE NEROVNÁ

Den dni se nerovná. Já dlouho do noci
jsem nad vlastní se bouřil bezmocí
a opakoval prudce: Slabí! Podlí!
Tak mnoho bidáctví pro málo nepohodlí!
Tak mnoho tápání, kde cesta jednoduchá!
Tak mnoho gloriol, jež první vítr cuchá!
Oh, moci neslyšet! Nevidět! Necítit!
A dneska tichý je a vážný je můj klid.
Svou bolest spoutávám, své výčitky, svůj žal,
by ve svém šílenství kol květů nešlapal.
Tím, že je spoutána, bolest se neuklidní.
Než lekl jsem se těch, kdož rychle odsoudí
a umem sofistů neklamně vyloudí
z praemissy „Bídno vše“ zlý závěr „Buďme bídní!“

OKNO

I

To není okno jiných lidí,
jímž někomu se hledí vstříc.
To není okno, jímž se vidí
do náměstí a do ulic.

Tam vidíš svět, svět vidí tebe,
koketní postoj sluší líp.
Zde vidíš jenom kousek nebe,
zamračeného nebe cíp.

A všechno živé vzdáleno je,
co cítí, myslí, trpí, mře. —
Zavře-li osud okna tvoje,
tu jiné okno otevře.

II

Slyšel jsem šelest jednotvárný deště.
Lednové jitro bylo a tma ještě.
A chodě dlouho chladnou svojí celou,
já viděl cestu smutnou, zblátivělou,
sychravým, chladným deštěm zkřehlý sen,
lidí, již hledí tupě z okna ven,
jak čekati by něco zapomněli.
Děšť padá, padá, padá zatvrzelý.
Za kapkou kapka padá na hrudy.
Za osudem jdou osudy.

III

Za oknem vaším, kterým v kalné nebe zírám,
své okno otevírám.

IV

A jak jsem okno pootevřel
sluneční se tu rozvil svit.
Kde je ten stesk, jenž srdce sevřel?
Pospěšte okno otevřít!

Sklo klame vaše zamížené,
nezřítí nežli těžký krok,
nic nežli tváře zarmoucené
a zabloudilých monolog.

A zatím zní to slavně z dálky
nad bédou času přešlého.
Blaze je lidem jasných očí
u okna otevřeného.

OHEŇ

„— a doložil v jarém unešení: Budeme-li tak všichni se chovatí, pak ovšem musí zahynout náš národ —; já aspoň kdybych byl třebaš cikánského rodu a již poslední jeho potomek, ještě za povinnost bych si pokládal, přičiníti se všemožně k tomu, aby aspoň čestná památka po něm zůstala v dějinách člověčenstva.“

Nástin životopisu Františka Palackého. Sepsal Josef Kalousek.

I

Na nebi hvězdy svítily čistě.
Pes ve vsi na měsíc vyl.
Já byl
na smutném místě.

Leskl se v měsíci sníh.
Ztrnula země.
Hledal jsem němě
v závějích.

V bělostném příkrovu nebylo břehu.
Hlas živý nezavolal.
Hledal jsem v sněhu
plamen, jenž by zaplápolal.

Dobrodružném na pochodu
cikáni si oheň zapálili.
Ohnivě písmeny se pro mne ve sních vryly:
„I kdybych byl cikánského rodu...“

Jiskérka z ohně zbývala dosud.
Ten oheň touha má.
Slabýma rukama
vyzýval jsem osud.

Zhasne jiskra nebo vzhoří?
Osud neodpovídal.
Čekání moří.
A já jsem dlouho oheň hlídal.

II

Cítil jsem únavu těžké chůze
k bdění se nutě.
A jak jsem sahal pro haluze,
mrazilo krutě.

Kapka potu řinoucí se s čela
v mrazu a vánici
na mé tváři zledovatěla.
Vzplane ta jiskra v hranici

pro bloudící, čeleď pro ubohou
jako na znamení,
že zde chladná srdce hřát se mohou,
že mrazu není?

Cítil jsem strašné olovo svých víček,
chtělo se mi spát.
Křehnoucí rukou věrně na ohníček
suché větve jsem klad'.

Vítr zhasit plápol usiloval,
zdvojnásoboval svůj vztek.
Přikládaje jsem si opakoval:
„— a poslední jeho potomek —!“

III

Celou noc zápasil vítr a mráz.
Přemáhala mne mdloba.
Usínal jsem a procit' zas,
až přišla doba.

Zimou a vichrem jsem se chvěl,
čekaje příští zori.
Ráno jsem uviděl
hranici, jež hoří.

PÍSEŇ

Všech, kteří přešli, vzpomněl jsem,
všech, kteří zmizeli za lesem.

Vzpomněl jsem kytic, jež uvili,
vzpomněl jsem slov, která mluvili.

Vzpomněl jsem, že z nich každý děl
něco, co tenkrát jsem neslyšel.

Vzpomněl jsem, že měli na líci
rys záhadný a trpící.

Šli, jak by každý břímě nes'.
Nechtělo se jim za ten les.

A tak mne náhle napadlo:
kdyby tu bylo zrcadlo,

měl-li bych také na líci
rys záhadný a trpící?

Postava je-li shrbená,
jak nes' bych těžká břemena?

Co neslyšel jsem, slyším dnes.
A hledím tiše za ten les...

Paul Verlaine

MOUDROST

Na moje žití pad'
sen smuteční a dlouhý.
Naděje, jděte spat!
Spat jděte, moje touhy!

Nevidí oči mé,
má paměť nepovídá,
co dobré bylo, zlé.
Oh, jaká je to bída!

Vysoká klenba jsem.
Čís' ruka balancuje
jí prázdným nad sklepem.
Ať ticho, ticho tu je!

PO TMĚ SE STESKLO MI...

I

Po tmě se stesklo mi, po tmě dobré a vlídné,
jež hladí mateřsky a jež se na nic neptá,
jež obstoupí jak stráž tvé lože klidné
a nežli usneš, o úsvitu šeptá.

Zacláním zrak a nemohu zaclonit cele.
To světlo na stropě dotěrné je a smělé,
noc není ani den, jen něco neurčitého,
noc není ani den, jen něco lstného a zlého,
noc není ani den, jen něco plného zrady,
co mění přírody zákon a její řady.

Po tmě se stýská mi. Přišlo mi vzpomínati.
Let tomu mnoho je, já večer se vracíval tratí.
Klid letních soumraků byl a voněla země.
Temněly na svazích lesy, řeka hučela temně.
Vracíval jsem se tunelem v době, kdy tmoucí tam tma je.
Tápal jsem temnotou chvílemi naslouchaje,
zda se už nezachvějí koleje pod tíží vlaku.
V tunelu místo bylo vlhké. Kapek jsem slyšel tam pád.
Dnes temnem nejistým bych noc šel celou rád.

A srdci stesklo se, protože stesklo se zraku.

II

Mé srdce, klidno buď! Dost času bude spat.
A oči znavené si odpočinou snad.
Mé srdce, pamatuj a nevolej noc sem.
Tváří v tvář osudům neulekaně hled.
Na chmurné otázky měj jasnou odpověď.
Mé srdce, klidno buď; zítra se usmějem'.

PRŠELO CELÝ DEN

Pršelo celý den, my nevyšli jsme z cely
a kapky dešťové o mnohém vyprávěly.
Mluvily tišivou a konejšivou řečí,
v níž smrt je spánkem jen a slůvkem nebezpečí.
Tím mírným ševelem hlazení, konejšeni,
my sobě říkali, že viny vůbec není,
my sobě říkali, že bludem též se chápe,
že dojde posléze, kdo dlouho temnem tápe.
My sobě říkali, že slunce zítra zaplá.
A déšť se utišíl. Poslední kapka kápła.
Už přicházela noc; a my v ní dlouho ještě
v snech řeč jsme slyšeli dobrého toho deště.

RÁNO V ÚNORU

Naslouchám vzdálenému hluku,
vzdálený život hledím lebece.
A dítě vede kamsi slepce,
podávajíc mu útlou ruku.

Nevidí slepec tvarů, tváří,
nevidí věci lad a lesk.
A přece nepocítí stesk:
má v srdci cosi jako záři

Kam vedeš asi slepce, dítě?
Do rašení a do rozpuku,
že do jara už není dlouho?

Kam asi vedeš slepce, touho?
Tep srdce milionů citě
naslouchám vzdálenému hluku.

K VRAHU MLUVÍ KAPKY SE STŘECH PADAJÍCÍ

Kapky se střechem padající,
tak mne učivali marně,
nechtějí než jedno říci
vytrvale, jednotvárně:
Trp, trp, trp!

Dlouho byl jsem tichý rab,
pak jsem poznal smysl pravý.
Trpí pouze ten, kdo sláb.
Padající kapky praví:
Zab, zab, zab!

Stál jsem jako v mrákotách,
naslouchal, co déšť chce říci.
Krev, kam rukou svou jsem sáh'.
Kapky mluví padající:
Vrah, vrah, vrah!

Ještě více chci se ptát,
neboť hlava má je mladá.
Srdce plane, touha žádá.
Kapka se střechem padá, padá:
Kat, kat, kat!

Smrtná je bledost v líci.
Jistoty kéž moh' bych nabýt.
Snášet radily či zabít?
Co mi, co mi chtěly říci
kapky se střechem padající?

POCHODEM HUSÍM

Pochodem husím chodili jsme dvorem
od dvanácti do jedné hodiny.

Nic nevím více, než že zval se Rensi,
Vlach mezi Čechy samojediný.

Malouнкý nějak zdál se, seschlý,
tvář mladá a přece svraštěná.

Nervosní sobě připomenu pohyb,
jímž škubla sebou ramena.

Víc nevěděl jsem, neznal důvod vazby,
komplice neznal, paragrafy, sazby.

Leč jak jsme dvorem chodívali němí,
obzvláště bylo na něm nápadné mi:
chtěl ohřáti se v únorovém slunci.

Pochodem husím chodili jsme dvorem,
němý byl řádně vzdálen němého.

V slunečním pruhu vidím zastavit se
kohosi zimomřivého.

Přinesou dny, měsíce, roky změnu,
zapomněl jsem a zapomenu,

v slunečním pruhu uzřím však se choulit
kohosi zimomřivého.

Netázal jsem se, neotáži
jakou měl cestu, jaký cíl,
netázal jsem se, neotáži,

kam odtud zabloudil.

Po obláčcích se neptáš, které nebem plují,
v paměti své jen navždy zregistruji:
„Chtěl ohřáti se v únorovém slunci.“

Marceline Desbordes-Valmore

PROSEBNÝ ZPĚV VYHNANCŮ
K PANENCE MARIÍ VE FOURVIÈRES

Ó Naše Paní, Paní Cest,
jež v hustých mracích skryta jest,
rač dovolit, by záře tvá
na pláštích se nám zastkvěla;
vrcholy ošvět vysoké,
propasti ukaž hluboké,
a čas od času vdechni v nás,
pět bychom mohli, slabý hlas.

Panno, tvůj palác je neznámý,
v oblacích trůn tvůj nad námi.
Tam po pěšinkách pohyblivých
stoupají vzdechy proseb tklivých;
a chudáci-li hledají
vodu, jež žízeň ukájí,
ó Panno, v těžký jejich pláč
radost a květy vmísit rač!

A slituj se s tou ženou bledou,
již po zemích a mořích vedou,
jež, s děckem v každém loktu svém
jde do vyhnanství za otcem:
pokornou dej jí aureolu,
jež proniknout zná, těšíc v bolu,
v ty smutné domy královny,
kde vězni mrznou, hladoví.

A v očích trpící té ženy
rozžehni plápol posvěcený,
by ozářil žaláře tmy
paprsky svými teplými.
A pohlédne-li vězeň na ni,
necht strážný anděl, jenž jej chrání,
dbá, den co den by slyšel druh:
„Králové na čas; na vždy Bůh!“

O Paní, která život dává,
k níž svět se modlívá, k níž lkává,
jež nad bludným tím mořem ční,
v němž ztrácejí se naše dni;
jediná naše panovnice,
své královské k nám nakloň líce,
na klečící svůj shlédni lid
a račiž na nás pomyslit!

Lid tento velkou duši má.
Před tebou nahá, průhledná.
Z života zná jen smutku chvíle,
jak chladný rubáš tělo bílé.
Vitr, jenž fičí, zaplaš zase,
žel, marně srdce otvírá se
nepomohouc těm nešťastným.
Já pouze plakat pro ně smím!

Ó, Naše Paní z Fourvières,
rozžehni světlo na večer
v té dílně chladné, opuštěné,
mlčením strašným navštivené;
neb večery jsou hrůzy plné,

v nich cosi žaluje a křine,
zní žalný výkřik do šíra:
to velké tělo umírá.

Tak zřízen je, že budí žel,
leč svět by brzo hrůzu měl
z chudáka, jenž se vleče bled
a který padne dřív, než sed',
nemít ta bytost, hladem štvaná,
ó Panno smutná, milovaná,
nemíti před očima tebe,
když smrt mu volit, nebo nebe!

Kdyby ten křesťan v okovech
nebýval od malička vdech,
se vzduchem, který dal mu žít,
tvé jméno, jež se učil ctít:
před smrtí svojí hrozný dřív
zda byl by čekal trpěliv
s očima, jež mu zastřel cár,
smrt, útulku jež dá mu dar?

A Iodička-li ubohá
bez střelky, bez hvězd, bez Boha,
jež za sudbou se jinou točí,
upoutá milostné tvé oči:
pro celou strašnou bídu jeho
neoslyš proseb nešťastného,
jenž navždy vyhnán z vlasti své,
své dny, své roky vesluje.

Skloň k nám se, abys rozuměla,
co hymna divá dí a vřelá
a pastýře nech zdejších stád
za zpěv nám mléko darovat,
dej, vítr naděje ať vane
na utrpení vyčerpané,
a, Panno, polituj těch béd,
s nimiž se neslitoval svět!

NOCTURNO

Slyšet, kterak hučí vlak,
neboť noc je příliš tichá.
Nesmírný dnes cítím tlak,
těžko se mi, těžko dýchá.

Marno celou přecházet.
Nechce se srdce ta tíha.
Dlouho do noci jsem čet',
ale z ruky padá kniha.

Je to smutná vzpomínka?
Těžký sen to, který vkročí
v celu moji zlehýnka?
Zavru umdlené své oči.

Stáhnou raděj oponu,
nežli vidět smutné děje.
Nechci vědět o stonu,
když se nikdo neusměje.

Zavru zrak, než přece zřím
zraky horečné, tvář bledou.
Oknem pootevřeným
slyšet je, jak vlaky jedou.

Charles Baudelaire

ZAPŘENÍ SV. PETRA
(Le reniement de Saint Pierre)

Co s mořem prokletí Bůh sobě počíná,
jež stoupá denně výš, kde sídlo Serafína?
Jak tyran přecpaný spoustami mas a vína,
při našem rozkošném rouhání usíná.

Ty vzdechy mučených, popravovaných sten
Ize hudbou opojnou zajisté právem zváti,
když přese všechnu krev, jež rozkoš jeho platí,
Pán nebes dosavad jí není přesycen!

Zahrady Olivetské vzpomeň, Kriste, sobě!
Tam ve své prostotě jsi kleče volal k nebi
k tomu, jenž smál se jen, když zatloukali hřeby
odporní katané v tvé živé ruce obě,

když tenkrát viděl jsi, jak na tvé božství plila
opilá čeládka z kuchyně sběhlá, stráže,
a trny cítil jsi koruny, již ti váže
na hlavu, ve které nesmírná Lidskost žila;

pod tíží strašlivou nalomeného těla,
kdy natažené tvé se prodloužily ruce,
krev s potem stékala po tvářích, zbledlých v muce,
a za terč pro všechny ta holota tě měla,

zda tehdy vzpoměl jsi na přešlý den ten skvělý,
slib splnit odvěký kdy k lidu přicházel jsi,

na krotké oslici kdy v Jerusalém jel jsi
po cestě, větvemi již, květy poházeli?

Kdy v srdci s nadějí a všecek plný síly
hanebné kupčičky jsi z chrámu vybičoval,
v něm posléz pánem byl. Výčitky, jež jsi choval,
hloub' dřevce žoldněřů zda bok tvůj neranily?

Odejdu spokojen se světa dojista,
kde jako bratr čin se nepřidruží ke snu.
Kéž s mečem zacházím a kéž tím mečem klesnu.
A chválit mohu jen, že Petr zapřel Krista!

A NEZAPÍRÁM

A nezapírám, těžké byly chvíle,
dny zlé a horší večery.
Leč jako nikdy přišel těše, síle
dnes masopustní úterý.

Sem nezabloudí mumraj karnevalu,
je vážné ticho v cele mé.
Než, zbytečnost jsem poznal všeho žalu
ať přežijem', ať zbyneme!

Přežijem': v krásné vzpomínce se vrátí
okamžik mnohý zoufalý.
Zemřeme: život vše-li, co lze dáti,
jak bychom své vše nedali?

Otevru okno: noci van ať dýše
v předjarní, důvěřivý sen.
Řev opilých odkudsi z dálky slyše
u okna stojím opojen.

PAPRSEK SLUNCE

I

Paprsek slunce hrál si se mnou s hora,
řidký to host.
Pod kaštiny jdu šopeckého dvora
v minulost.

Kdo v minulost jde, není nikdy chudý.
Vše možno snít.
Pod kaštiny jsou velké, prázdné sudy,
v něž lze se skrýt.

Zřím čílko dětské, jarem nadechnuté
jak luční květ.
A kamarády pozapomenuté
po třicet let.

II

Paprsek slunce hrá si s hora se mnou,
řidký to host.
A vede celou příliš dlouho temnou
v budoucnost.

Kdo v budoucnost jde, není nikdy chudý.
Má vždy svou část.
Včerejší omyly a dneška marné bludy
nemohou zmást.

A neušťve ho nikdy pochyb smečka,
nezbaví sil.

A zahyne-li, ví, že padlé přečká
veliký cíl.

STARÝ PORTRÉT TICHÉ GALERIE

Strach měla před bouří, blesků se lekala,
rachotem hromu vyděšena všecka.
A oči mhouřila a uši zacpala
pohybem nervosním plachého děčka.

Strach měla před nocí, když přišlo klekání,
v temnotách zločin tušila a vraždy.
Ji děsil netopýr, sýčkovovo volání.
A o strašidlech mluvil šelest každý.

Strach měla ze slova. Zнала, že neřekne,
co říci toužila, že slovem zmatek vzrůstá.
Jak hladký had se slovo vysmekne
a toho lekneš se, co propustila ústa.

Strach měla z úsměvu, že brzo pomine,
strach měla z budoucna, strach měla z minula.
Strach měla ze všeho, jedině z lásky ne.
Strach z lásky neměla a láskou zhynula.

HOVOŘÍ DUŠE

Hovoří duše přes roky a věky
a duše mrtvých sdílí s žijícím
svou lásku, zášti, radosti své, vzteky.

V temnotě časů blesk se kmitne
děsivě jasný, klikatý.
Jediná stránka tebe chytne.

Promluví řečí plamennou
a dlouho do noci sedíš
nad knihou dávno dočtenou.

Jediná stránka napoví
dramatu scénu, román krutý.
Ostatek vezmou hřbitovy.

Jediné slovo jasně zazní,
ozvěnu vzbudí u vnuků.
Je bázeň mrtvých živých bázni.

Životy, které prošly pekly,
určení měly jediné:
by dobré slovo příštím řekly.

A strašný bývá někdy bol,
nesnesitelná vlastní hoře,
strašnější ještě hoře kol...

Leč je ti jasno, proč jsi žil,
jediným slovem, dobrým slovem
bys, mrtvý, živé vykoupil.

Břemeno unes úlohy.
A netruchli, že málo zbude,
co přečká dnešek ubohý.

Jediné slovo, jedno volání!
A kdo to bude, koho vzbudí
mrtvého výkřik ze spaní?

NESMÍŠ SOBĚ MYSLIT

Nesmíš sobě myslit, že je smutno tady.
Někdy zrovna smíchem probouzí se den.
Někdy přijde ráno stavěti všem hrady.
Pouze dneska ráno jsem tak zamyšlen.

Casně jsem se vzbudil noci přešlé právě.
Někde venku zpíval píseň ranní kos.
Pojednou mi bylo, jak při smutné zprávě,
jako v této chvíli umřelo by cos.

Svítilo jak jindy elektrické světlo,
venku můj cíp nebe zdál se beze chmur.
S minulým se náhle přítomné mi spletlo.
Hoch, jdu v jarní ráno za šopecský dvůr.

Jdeme s kamarády a druh druhá honí,
přes cest polních bláto, přes cest polních louž.
Vítr ostře fičí, pole silně voní.
Z kalužiny pije blízko chocholouš.

Špýcharu se smějem, smějeme se vratům,
tak je toho mnoho, čemu lze se smát.
Zčervenají v tvářích rozběhnem se k Blatům.
S vlakem, který hvízdá, každý jel by rád.

Oválo nás jaro, opila se hlava,
všechno pro nás rostlo, pro nás pučelo.
Rozletět se možno někam do modrava.
Celým krajem se to rozezvučelo. —

Nesmíš sobě myslit, že tak vždycky bývá,
příliš vzpomínati dobré pro slabé.
Každého dne z jitra kos nám venku zpívá,
pouze dnes mne zanes' v pole u Labe...

RANNÍ VÍTR

I

Hodiny šly a trvala dál pitka.
Veselé úsměvy rty vynutí.
Přenášel všechny přes zívnutí řídká
klep nevinný jak hadí uštknutí.

Bez srdce láska, beze srdce zášti,
cupaly krůčkem drobné intriky.
A pohrdlivě každý čelo vraští
nad snem, jenž včera tvořil básníky.

Parfum se mísil s dýmem cigarety,
vzduch těžký byl a sotva průhledný.
S cigaret dýmem ironické věty
se rozplývaly v prostor bezedný.

Na stole růže v těžkém vzduchu vadly.
Koberce nesly stopu po víně.
Hádanku sfingy nikde neuhádli. —
Tu svěží vítr zavál do síně.

II

Odkud to věješ, ranní větře,
a čím to svěží je tvůj dech?
A čím to, že tvůj vánek setře
s víček i srdcí mdlou bu všech?

Kde asi léto noci spal jsi,
že silný jsi a kořenný?
Přes kolik doubrav přelétal jsi,
přes které luční prameny?

Odkud to věješ, větře ranní,
přes jaké jitro jsi to spěl?
Kolik jsi ovál bledých skrání?
A kdo ti okno otevřel?

III

Tichounce odejděme
ze síně, nyní němé,

dívat se do červánků,
koupat se v ranním vánku.

Tichounce, vyzvídavě
se pobrouzdáme v trávě.

Znavené oči prosí
o kapku ranní rosy.

Oči, jež dlouho bděly
a čekat zapomněly,

oči, jež zřely choře
na bídu, smích a hoře.

Den snímá noci roušku.
Poprosme mateřidoušku.

Zvlhčeme rosou brvy.
Červánky tonou v krvi.

Krev tuto zrak nech vpíti.
V krvi se rodí žití,

co srdce zprahlé prosí
o kapku svěží rosy.

ZLÁ A DOBRÁ PANÍ

Zdá se mi, že jsem vytrpěl pro tebe mnoho bolu,
zdá se mi, že byla častokrát zbytečně ke mně krutá,
když jsme se po nivách březnových toulali tehdy spolu,
mlčela pole, les mlčel, zem celá zakřiknutá.

Zdá se, že mladistvé příliš jsi zkrušila nitro,
že jsem byl zlý jak ty, ukrutný jako ty, paní,
v kalichu květů rosy neviděl, neviděl vábivé jitro
a život smutnější zdál se mi umírání.

Má prsa sevřelas', tebou cos na srdce lehlo,
tebou jsem zaváhal nad každou cesty své pídí.
A slovem posměšným, pod kterým srdce křehlo,
pomlouvala jsi věci a pomlouvala jsi lidi.

Raněný touhy mé výkřik, zjitřené buřičské hoře,
toť, co jsi dala neklidnému mládí.
Přespřiliš uvíz' jsem zajatý v skleněné vysoké hoře,
přespřiliš blízko se v travině ozval mi sykot hadí.

Mé dětství citlivé bosou šlo nohou přes sklo,
jinošství, paní zlá, roztrpčila jsi léta.
Pěšinkou úzkou jsi vedla mne. Marně si do tmy steskla
touha má: torsem vždy zůstala vzrušená věta.

Zlá paní bývalas'; a já ti přes to byl věren,
přes chvíle nejtrpčí, přes bolů drásavých steny,
tak jako hráč, který vrací se na večer do kletých heren,
ze kterých vycházel před jitem ochuzený.

Zlá paní bývala's; hledím-li v minulo nazpět,
zlé tony uvidím, pod křížem zastavení.
Umučenému jsi kázala sebrati síly a zas pět.
Pro bolest zapět; pro smutek zapět; pro vlastní ohlušení.

Často jsem hlavu svou naklonil, smutný až k smrti z všeho.
Casto se vzepřít chtěl vražedné, kruté tvé kráse.
Tu přišla's, usedla k loži znaveného.
Kynula's. Váhal jsem. Kázala's, povstal jsem zase.

V zlou chvíli přicházíš ke mně dnes změněná. Sudbou
už nejsi osudnou, posláni v tobě se skrývá.
Tvá slova zní mi dnes tišivou, léčivou hudbou.
Přesmutná paní jsi. A paní starostlivá.

V zlou chvíli přicházíš ke mně dobrá a vlídná.
V noc stínů tragických, v otázky moje ranní
přicházíš, pokyneš. Má duše zas je klidná.
Zlou paní zval jsem tě. Dnes chápu: Dobrá's paní!

Lichotná slova nemluvíš; vážné je tvoje oko.
Krok tvůj je vážný myšlenkou, tvůj smích, ten lehce nezní.
Ale tvůj pohled vryje se v duši přehluboko,
a ruka mateřská otvírá dveře vězni.

Zlá paní bývala's; nemilosrdnou dlaní
jsi sáhla po ostří, jímž drásala jsi mladost.
Předčasně chtěla jsi viděti díla zraní.
Nesmiřitelná byla vůle tvá a žádost.

Ale teď vracíš vše; a nežaluji déle,
že cesty bývaly těžké a nehostinné.

Míha se roztrhla v poledne rozjasnělé.
Co žije, bude žít, a bude žít, co hyne.

Tys u mne, paní má, a strachy nepoblednu.
Nic nohou neznává, když nutno dále jíti
za tím, co v daleku, za tím, co v nedohlednu
přes malicherné já, přes omezené bytí.

Ty kyneš, vidím to. Ty kážeš a já vstávám.
Sláb jsem byl, sílíš mne. Nemohu váhat nyní.
S tvou, paní, pomocí dnes všechno překonávám
a utrpení jest jen dobrodiní.

Už neopustíš mne. Až bude umřít, paní,
ty, která's dala dech v zkažené doby dusnu,
u lože usedneš, měkce se dotkneš skrání,
pokyneš, pochopím, pošeptáš. Smířen usnu.

ZEMĚ MLUVÍ

Tvrdá matka byla jsem tobě.
Těžce chléb jísti dala.
Nehýčkala jsem robě,
muže jsem zraňovala.
Když prohlédly poprvé tvé oči vyjevené,
smutný se obzor před tebou šířil.
Mluvila jsem o ráně zasazené,
které čas neusmířil.

Na nás oba padal těžký stín.
Matka tvrdá byla jsem, ty tvrdý syn.
Nepozdvihl jsi pro mne rámě.
S láskou jsi nepomyslil na mě.
Když vítr zahučel, zapraštěl mráz,
neslyšel jsi můj hlas.
A já přec mluvila, vidouc tvou psotu,
bídu, jež věčně tě štve.
A z úst mých zamklých zaznělo tu:
Vezmi si své!

Těžké břímě nosím.
Přichází radost anebo děs?
Slyšíš mne dnes?
Matka syna prosím.
Haj si mne. Braň si mne. Neoslyš matky.
Haj si mne. Braň si mne: Ať shoří statky,
pole ať udupou, zničí.
Zítřa zas símě vzklíčí.
Chystala jsem ti úděl, děcko.
Úděl jsem tobě chystala.

Chraň si mne. Haj si mne. V moci tvé všecko:
Aby ztroskotala loď, anebo přistala.

Neoslyš slova varující:
neprodej úděl za čočovici.

Třeba mne opustíš,
nezahynu.

Ale víš,

kolik sem přijde stínů?

Kolikrát pěst bude potomek zatínat
a syn tvůj kolikrát tě bude proklínat?

Nezahynu, věčna jsem,
ale žít budu s trapným úžasem:
kterak jsi zapomněl dědičný na díl?
Kterak jsi váhal? A kterak jsi zradil?
Jak možno kletý čin provéstí vědomky?
Sebe jsi zradit moh'. Ale své potomky?
Dokavad dýchal jsi, proč ses vzdal?

Čeho' ses bál?

Co je to smrt?

Smrt znamená jít ke mně.

Tvá matka země

otvírá náruč: možno, bys jí zhrd?

Pojď, poznáš, jak je země náruč měkká
pro toho, který splnil, co čeká.

Prosím tě, matka tvá; braň si mne, synu!

Jdi, třeba k smrti těžko jdeš.

Opustíš-li mne, nezahynu.

Opustíš-li mne, zahyneš.

ZÁVĚR

Mnoho jsem uviděl bídných a ošklivých věcí,
žluč vzkypěla mi často v trpké chvíli.
Viděl jsem však mnoho též, co sílí
a šli jsme časem, dějů krásných svědci.

Viděl jsem vážné bělovlasé kmety,
již všecken oheň našli svého mládí.
Kde mladí váhali, já viděl kterak pádí
za lepším zítřkem, za lepším světy.

Viděl jsem chudé, upracované muže,
pod těžkým břemenem praskaly jejich svaly.
Jen holý život měli a ten v sázku dali
za trním dneška vytušivše růže.

Viděl jsem jinochy, úžasu náhlého plné,
uvědomivši si veliké dědictví své.
Ti měli oči jasné, mladistvé,
srdce, jež plane, slovo, které klne.

Já viděl herce, hrající mdlou frašku,
jimž mělký šprým se náhle v pathos mění.
A Šavel Pavlem stal se v okamžení,
než mohl dojít do Damašku.

V zlé chvíli jasný obraz chmur mne zbavil,
na jedy vražedné dal v pravý čas mi lék.
Když necítil jsem nežli hnus a vztek,
tu stejnou chorobou mne někdo pouzdravil.

Křížová cesta je lehká, když jas zítřka zříš.
S úsměvem hledíš na vzteklá běsnění Židů.
Korunu trnovou na čelo přijímáš v klidu,
holomci neděsí, lehký je kříž.

Lehko a slavno je v srdci odevzdaném,
jediná bolest neozve se.
Všechno se přežije, všechno se snese,
víme-li s Ježíšem: Třetího dne z mrtvých vstanem!

O B S A H

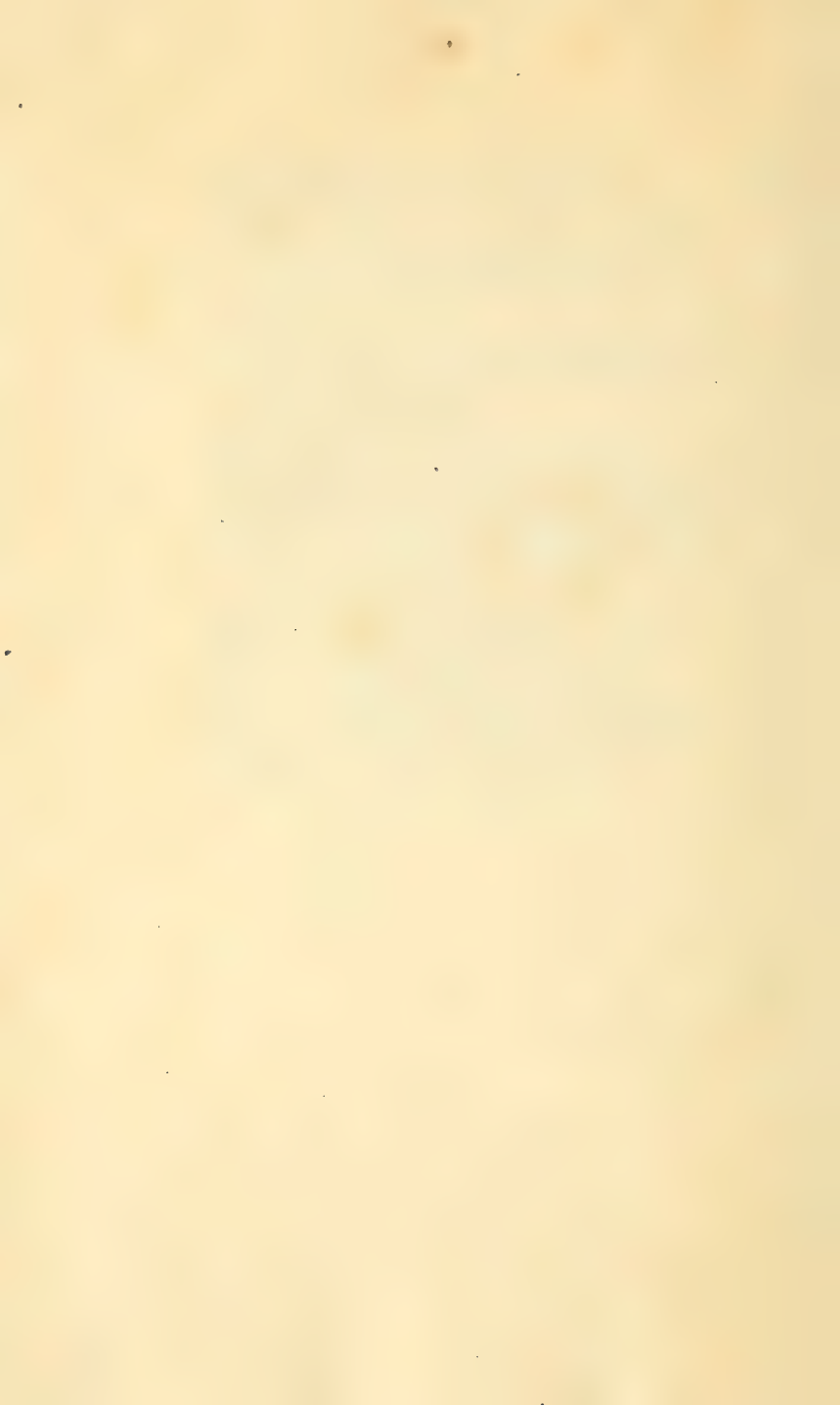
Věnování	5
<i>Přede hry 1916</i>	7
Babí léto (Lumír 3. 3. 1916)	9
Epigram (Lumír 3. 3. 1916)	10
Mezi četbou . . . (Lumír 16. 6. 1916)	11
Mlha na horách (Lidové noviny 12. 10. 1916)	15
<i>Praha 20.-XI.—15.-XII. 1916</i>	23
* * * (Večer 21. 10. 1916, v druhý den vazby. Rekonstrukce.)	25
Nenie na mrtvého vrabce (Lidové noviny, leden 1917)	26
Ježíšek v chudé vsi (Zlatá Praha 20. 12. 1916)	30
Úsměv (Lidové noviny, leden 1917)	31
Je-li vše vzdáleno	32
<i>Videň 16.-XII. 1916—27.-V. 1917</i>	33
Za krásné jarní noci . . . (Lumír 23. 2. 1917)	35
Mathieu (Vánoce 1916. Rekonstrukce z podzimu 1918)	36
Den dni se nerovná (Únor 1917, Národní listy 21. 10. 1917)	38
Okno (Lumír 23. 2. 1917)	39
Oheň (Lumír 23. 3. 1917)	41
Píseň (Lumír 23. 3. 1917).	44
Paul Verlaine, Moudrost	45

Po tmě se stesklo mi... (Jaro 1917)	46
Pršelo celý den (Lumír 25. 5. 1917)	48
Ráno v únoru (Národ 24. 5. 1917)	49
K vrahu mluví kapky se střech padající (Počátkem 1917. Národní listy 8. 12. 1917)	50
Pochodem husím (Duben 1917. Zlatá Praha 30. 1. 1918)	51
Marceline Desbordes-Valmore, Prosebný zpěv vyhnanců k Panence Marii ve Fourvières (Ženský Svět, květen 1917)	52
Nocturno (Duben 1917)	56
Charles Baudelaire, Zapření sv. Petra	57
A nezapírám (Únor-březen 1917, Nové Čechy koncem 1917)	59
Paprsek slunce (Únor-březen 1917, Nové Čechy koncem 1917)	60
Starý portrét tiché galerie (Národ 24. 5. 1917)	62
Hovoří duše (Lumír 25. 5. 1917)	63
Nesmiš sobě myslit (Lumír 25. 5. 1917)	65
Ranní vítr (Lumír 25. 5. 1917)	67
Zlá a dobrá paní (Květen 1917. Lumír 23. 10. 1918)	70
Země mluví (Duben 1917. Lumír 25. 5. 1917)	73
Závěr (Česká demokracie 27. 7. 1917)	75

VYBRANÉ KNIHY, SVAZEK XXVI.

Vytiskli Kryl a Scotti
v Novém Jičíně.

Vydal
Ludvík Bradáč
na Král. Vinohradech
1921.

31-3-71

PG
5038
D85
05

Dyk, Viktor
Okno

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

1